

УДК 330.341:004

Кригульська Т.Б.¹, Шевердінкіна А.І.²

¹ канд. іст. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. МТЕ-212 НУ «Запорізька політехніка»

РОЛЬ ФАКТОРІВ ВИРОБНИЦТВА В ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА

Динаміка економічних змін відповідно до запропонованої науковцями спіралеподібної моделі розвитку людського суспільства дозволяє визначити перехід від аграрного до індустріального суспільства внаслідок інформаційної революції. Кожному з видів суспільства притаманна власна структура продуктивних сил. Кожний наступний виток доповнює вже існуючу структуру складниками, які перетворюються на основоположні. В аграрному суспільстві структуру технологічного способу виробництва можна подати таким чином: фізичні здібності людини - ручні засоби праці - природний фактор. В індустріальному суспільстві до існуючої структури додаються машини й електроенергія. В інформаційному суспільстві цей ланцюг продовжують такі компоненти як знання людини, інформаційні технології, інформація. \

Інформаційно-цифрову економіку правомірно розглядати як частину постіндустріального суспільства, яку характеризує постійний поступ науки і техніки. Відбувається процес інтенсивного поширення інформаційних технологій у сфері матеріального і нематеріального виробництва, перетворення інформації на один із найважливіших факторів виробництва та чинником розвитку як суспільства, так і окремої особи.

Найважливіші риси постіндустріального суспільства, які визначила не-оінституціональна наука, є наступними:

- 1) основоположна роль в економіці належить споживанню інтелектуальних послуг;
- 2) створюються нові інтелектуальні технології;
- 3) на зміну обмеженню матеріальних благ приходить дефіцит інформації та часу;
- 4) економіка набула інформаційно-цифрового характеру.

Ці риси дозволяють стверджувати, що основою цього типу економіки є перетворення інформаційних продуктів і послуг на об'єкт виробництва і споживання.

Зародження інформаційної складової факторів виробництва почалося ще в період розвитку аграрного суспільства, де інформація виступала в ролі знання. Фактор підприємницьких здібностей, що включає в себе всі властивості праці, успадкував інформаційну складову і почав впливати на неї більше, ніж інші фактори виробництва.

Розвиток індустріального суспільства супроводжувався збільшенням попиту на кваліфіковану робочу силу, і, відповідно, на володіння певним запасом знань. Підприємницькі здібності як фактор виробництва, синтезований із факторів праці і знань, перетворився на головну силу всієї економічної системи. Ця стадія суспільного розвитку призвела до усвідомлення того, що знання, інформація є самостійним, потужним фактором соціально-економічного розвитку. Це сталося через те, що інформація, з одного боку, виявила себе як фактор виробництва, а, з іншого, - як наслідок виробництва і в даній якості перетворилася на певний товар.

Для характеристики інформаційно-цифрової економіки до наукового обігу все ширше вводиться поняття «інформаційний капітал». За структурою його раціонально поділяють на: індивідуальний, корпоративний та суспільний. Індивідуальний інформаційний капітал формує людський капітал, що забезпечує здатність індивіда успішно діяти в ситуаціях, отримуючи за це відповідну винагороду. Корпоративний інформаційний капітал виробляє товари та послуги у вигляді індивідуальних благ, які кожен може споживати тільки окремо. Роль цього капіталу полягає у створенні умов, що дозволяють, ефективно використовуючи наявний інформаційний потенціал, забезпечити його зростання та використання.

Функціонування суспільного інформаційного капіталу має визначальне значення для формування інформаційної економіки та інформаційного суспільства. Суспільний інформаційний капітал - це вид активів, що дозволяє ефективно збільшувати багатство суспільства.

У класичній економічній науці капітал розуміли в речовій формі: земля, будівлі, машини тощо. Інформаційний капітал нині існує як окремо від класичних факторів виробництва, так і в діалектичній єдності з ними. Використання та організацію інформаційного капіталу можна розглядати як фактор,

що формує рушійні сили механізму інституційних змін, властивих економіці нового типу.

Таким чином, в інформаційно-цифровій економіці зростання все більше забезпечується за рахунок використання інформаційних ресурсів і джерел, головним носієм яких, безперечно, є людина, здатна не тільки сприймати раніше нагромаджені наукові знання, а й узагальнювати, аналізувати, генерувати нові у вигляді інформаційних технологій, послуг і продуктів.